

Maziwa Faida Tanzania

Greening the Dairy Value Chain in Tanzania

Institutional Relationships and Innovations for Sustainable Milk Production 2015 to 2025

Lead Partners

Supported by

Funded by:
Government of Ireland
International Development Programme

Sustainable Food
Systems Fund

UHIFADHI WA MALISHO

Utangulizi:

Mavuno ya malisho katika sehemu za tropiki hutofautiana kwa wingi na ubora kutegemeana na aina, ukomavu, hali ya hewa, rutuba ya udongo na matunzo. Majani na miti malisho yaliyovunwa huhifadhiwa ili kutumika wakati wa upungufu wa malisho kipindi cha kiangazi. Hifadhi ya malisho inaathiriwa na mabadiliko ya hali ya hewa, uzalishaji hafifu na uelewa mdogo wa mbinu za uhifadhi.

MADHUMUNI

Madhumuni makuu ni kuhimiza Uhifadhi na hifadhi ya malisho na kuhakikisha upatikanaji wa chakula cha mifugo wakati wa upungufu wa malisho ili kuongeza tija katika uzalishaji wa mifugo. Uhifadhi wa malisho unaoambatana na mbinu bora za kushindilia, kufunga na kusindika malisho huwezesha eneo dogo kuhifadhi malisho mengi ya kutosha.

Lengo la Uhifadhi:

- 1.) Kukidhi mahitaji ya chakula cha mifugo wakati wa kiangazi.
- 2.) Kutunza ubora wa chakula- kuhifadhi viinilishe vya chakula
- 3.) Kupunguza eneo la kuhifadhia – kushindilia majani katika marobota
- 4) Kupata faida ya mazao ya mifugo wakati wa ukame- maziwa, nyama

Aina za Uhifadhi:

Zipo aina kuu tatu za Uhifadhi malisho, nazo ni:-

- 1.) Uhifadhi wa majani makavu (Hei)
- 2.) Uhifadhi wa majani mabichi (Saileji)
- 3.) Uhifadhi wa majani ya miti malisho (Dry Leaf meals)

Wafugaji baada ya mafuzo ya uhifadhi wa malisho

1. Uhifadhi wa majani makavu (hei)

Uhifadhi huu hulenga kuhifadhi majani katika hali ya ukavu. Hii inaweza kufanywa kwa kuvuna na kuhifadhi au kuyaacha shambani makavu bila kuyavuna.

a) Kuvuna na kutunza (hei):

Uhifadhi huu hulenga kuvuna majani mabichi yaliyofikia hatua ya kuchanua, kuyakausha na kuyahifadhi. Hii ina maana viinilishe vinakuwa katika hali ya kiwango cha juu. Uhifadhi huu unaweza kufanywa kwa namna mbili:-

- **Uvunaji wa mkono:** Kutumia zana kama si-ko, panga, na sanduku la hei na kamba za kufungia kwa ajili ya kuhifadhi. Nyasi na mikunde itambaayo inafaa kuhifadhiwa kwa namna hii. Ni vema kuvuna wakati kuna jua ili majani yakauke na kufungwa kwa kamba kwenye sanduku kwa kushindilia. Hii inasaidia Uhifadhi uchukue nafasi ndogo badala ya kutunza tu bila kufunga.
- **Uvunaji wa mashine:** Namna hii ya uvunaji hufanywa kwa kutumia mashine kama trekta, fyekeo, reki na mashine ya kufunga (bailer).

b) Kutunza shambani (standing hay)

Uhifadhi huu wa malisho unalenga kuyaacha malisho shambani bila kuingiza mifugo eneo hilo ili yaweze kustawi na kuwa akiba ya chakula wakati wa kiangazi. Hivyo ulishaji wake unaweza kufanywa kwa namna mbili:- (i) kulishia ng'ombe shambani moja kwa moja au (ii) kuvuna na

upeleka kulisha nyumbani. Aina hii ya Uhifadhi
ia hasara ya kutotunza ubora kwani malisho
anakomaa sana na kukauka kupita kiasi sham-
bani.

Maada za kutunza hei:

inashauriwa kuvuna malisho yakiwa katika ubo-
ra, yawe yamefikia kiwango cha ubora wa
miiilishe. Hei (majani makavu) inasaidia mifugo
wakati wa masika kwenye malisho mateke
mateke kupunguza kuharisha au kuvimbiwa

Uhifadhi wa majani ya miti malisho – (Dry leaf meals)

Uhifadhi huu wa malisho hulenga kuhifadhi ma-
jani makavu ya miti malisho, mfano Lukina, gliri-
idia, Sesbania na Mlonge n.k. majani makavu
ya aina hii yanaweza kuhifadhiwa na mfugaji
wa kulisha mifugo yake kwa kuchanganya na
mamba au kwa lengo la biashara.

Uandaaji wa majani ya miti malisho

Biashara ya majani makavu ye miti malisho

3. Uhifadhi wa majani mabichi (Saileji)

Uhifadhi huu unalenga kuhifadhi malisho mabichi kwa kuyavundika yaani saileji. Majani mabichi husindikwa na kufunikwa hewa isiingie kabisa ili yasioze, badala yake yavunde tu. Malisho vunde yanaweza kuhifadhiwa hadi mwaka mzima kama kutakuwa na udhibiti mzuri wa kutoingiza hewa katika vunde lile.

Faida za saileji

- Kutunza viinilishe kwa muda mrefu
- Kutoa nafasi ya majani kuchipua tena wakati wa mvua
- Kuongeza wingi wa lishe wakati wa uhaba
- Kupunguza kiwango cha sumu ya majani mfano ya mihogo

Majani yanayofaa kwa kutengeneza saileji - malisho vunde

- Magugu - napier
- Mahindi mabichi
- Majani mchanganyiko
- Mabaki ya majani ya mihogo mitamu

Njia za utengenezaji wa saileji

- Kutumia mifuko ya plastiki
- Kutumia vyombo vidogo- mfano wa pipa
- Kutumia mashimo

Hatua za kutengeneza saileji

- Kuvuna majani
- Kuyakata kata majani katika vipande vidogo vidogo
- Kunyausha kidogo, na kuchambua yale yaliyooza
- Kuchanganya na molasis, pumba, lukina n.k
- Kushindilia kwenye mifuko au kwenye vifaa au mashimo ya kusindikia au kuvundika saileji

Uandaaji wa saileji kwa kutumia mifuko ya plastiki

Mawasiliano:

Mkurugenzi

Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania (TALIRI) - Kanda ya Mashariki

S. L.P. 5016, TANGA

SIMU: +255 733 021 522

BARUAPEPE: tanga@taliri.go.tz